

**PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
W GMINIE I MIEŚCIE
NOWE SKALMIERZYCE
NA LATA 2024 – 2028**

- ✓ Wspieramy
- ✓ Integrujemy
- ✓ Aktywizujemy

Opracowanie programu:

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach

SPIS TREŚCI	
Wprowadzenie	
Odniesienie do innych dokumentów	
Diagnoza	
Założenia polityki senioralnej	
Założenia programu	
System zarządzania programem	

Polityka senioralna jest to ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki dla godnego i zdrowego starzenia się.

1. WPROWADZENIE

Program polityki senioralnej Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce jest pierwszym w dziejach samorządu Nowych Skalmierzyc dokumentem ujmującym w sposób kompleksowy tematykę seniorów.

Na potrzeby niniejszego dokumentu polityka senioralna rozumiana jest szeroko jako ogół działań prowadzących do zapewnienia warunków dla wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej oraz dla samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych.

Światowa Organizacja Zdrowia (ang. WHO - World Health Organization), która jest międzynarodową komórką działającą przy Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) określając początek starości wskazuje na 60 rok życia. W starości wyróżnia trzy zasadnicze etapy: → pierwszy od 60 – 75 roku życia – wiek podeszły (tzw. wczesna starość); → drugi od 75 – 90 roku życia – wiek starchy (tzw. późna starość); → 90 rok życia i więcej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność). Ważnym aspektem polityki senioralnej jest horyzontalność wpisana w spójność działań państwa w obszarze zabezpieczenia społecznego, rynku pracy, zdrowia, edukacji (uczenia się przez całe życie), infrastruktury, mieszkalnictwa i innych.

Starzenie się społeczeństwa jest jednym z podstawowych problemów współczesnych czasów. Demografowie alarmują: postępujące zjawisko starzenia się i niski przyrost naturalny w Europie nie gwarantuje nawet zastępowalności pokoleń. Polska należy do krajów, w którym odnotowywany jest znaczny odsetek osób w starszym wieku. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych zwiększać się będzie liczba osób chorych, niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy. Opieka nad człowiekiem starym i chorym, potrzebującym jest prawem każdego człowieka i jednocześnie obowiązkiem społeczeństwa. Starzenie się społeczeństwa rodzi określone problemy społeczne i ekonomiczne; wymaga istotnych zmian w polityce społecznej. Konieczne staje się podjęcie skutecznych działań gwarantujących seniorom należyte miejsce w społeczeństwie, możliwość zaspokajania potrzeb, poprawę jakości życia i sprawowania właściwej opieki (w kulturze Polski opieka nad seniorem organizowana jest przez najbliższych członków rodziny). Rodzina jest najważniejszym punktem odniesienia dla seniorów, zabezpieczając potrzebę bezpieczeństwa, opieki i akceptacji.

Niewątpliwie wyzwania wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa wymagają podjęcia wielokierunkowych działań, których celem głównym jest zapewnienie godnego starzenia się poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie warunków do aktywności zawodowej i społecznej osób starszych. Ze względu na różnorodność obszarów, w których działania te powinny być podjęte, niezbędne jest staranne rozpoznanie potrzeb i oczekiwań środowiska osób starszych oraz osób, organizacji i instytucji działających na ich rzecz, a następnie wypracowanie wielokierunkowej, kompleksowej i długoterminowej strategii działań, odpowiadającej w jak największym stopniu na te potrzeby i oczekiwania.

Nie tylko pod względem struktury demograficznej, ale i w biologicznym wymiarze procesu starzenia zaszły zmiany. Postęp medycyny, rozwój technologii służących zdrowiu, społeczna świadomość konieczności podejmowania działań profilaktycznych i dobre nawyki higieniczne spowalniają postępy starzenia się, czyniąc starość sprawniejszą.

Niniejszy dokument powinien być więc potraktowany jako element procesu, którego celem jest opracowanie, a następnie wdrażanie polityki senioralnej nie tylko na poziomie kraju, ale także regionu i w lokalnym środowisku. Wyzwaniem dla polityki senioralnej będzie więc zwiększający się udział osób starszych w populacji i przygotowanie się na wiele społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska, a co za tym idzie wydłużenie okresu aktywności zawodowej. Nie bez znaczenia jest również włączenie potencjału osób starszych w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej, co wymaga podjęcia wielokierunkowych działań. Ich początkiem musi być staranne rozpoznanie potrzeb i oczekiwań środowiska seniorów, ale także działających na ich rzecz organizacji i instytucji, by w efekcie wspólnie wypracować wielokierunkową, kompleksową i długoterminową strategię działań, które będą odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania ludzi starszych. Tak więc przedstawiony dokument należy traktować jako początek ważnego procesu prowadzonego w naszym lokalnym środowisku.

Program został opracowany na podstawie danych GUS, danych Urzędu Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce, zasobów ośrodka pomocy społecznej oraz badania ankietowego diagnozującego potrzeby seniorów w Gminie i Mieście Nowe Skalmierzyce. Wyznaczone cele oraz kierunki działań będą mogły być realizowane dzięki zaangażowaniu różnych podmiotów.

1. ODNIESIENIE DO INNYCH DOKUMENTÓW, PROGRAMÓW

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej chroni godność seniorów, zabezpiecza prawa socjalne, prawo do ochrony zdrowia, gwarantuje im równość wobec prawa i zakazuje dyskryminowania ze względu na wiek.

Jednym z najważniejszych działań realizowanych w ramach polityki senioralnej jest Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021 – 2025 skierowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego. Celem Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę sieci ośrodków wsparcia, tj. Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Działania Wielkopolskiego Programu Wspierania Osób Starszych na lata 2021 – 2025 prowadzi mają przede wszystkim do wzmocnienia aktywności osób starszych, zabezpieczenia osób niesamodzielnych w codziennym funkcjonowaniu i utrzymaniu jak najdłużej w środowisku rodzinnym, oraz przeciwdziałaniu wypaleniu opiekunów wśród opiekunów.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 wskazuje, iż priorytety strategiczne, między innymi, zostały rozpisane na cele i zadania adresowane do: seniorów. Partycypacja społeczna osób starszych jest dobrodziejstwem i warunkiem koniecznym integracji międzypokoleniowej, w ramach której każda generacja dostarcza własnych unikatowych zasobów. Celem nadrzędnym jest zatem stworzenie seniorom możliwości prowadzenia optymalnego i niezależnego życia w ich dotychczasowym środowisku społecznym.

Niniejszy program nawiązuje do Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce. „Strategia jest centralną osią, wokół której skupić się muszą wszelkie działania władz samorządowych, zmierzające do jak najlepszego zaspakajania różnorodnych potrzeb mieszkańców oraz stymulowania rozwoju gospodarczego.”

Komisja Europejska dostrzegła, iż liczba osób w wieku starszym rośnie, dlatego też pracuje nad tym, aby zwiększyć świadomość rządów państw członkowskich Unii Europejskiej w kwestii włączania seniorów do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. O prawach seniorów związanych z ideą starzenia się,

przeczytać można w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku, z którą muszą być zgodne działania wszystkich instytucji UE oraz państw członkowskich zobligowanych do wdrażania prawa unijnego. Informacje dotyczące tego zagadnienia znajdują się w rozdziale poświęconym równości i dotyczą niedyskryminacji ze względu na wiek oraz prawa do godnego i niezależnego życia oraz do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym.

2. DIAGNOZA

Instytucje takie jak Główny Urząd Statystyczny czy Eurostat publikują informacje, że ludzi starszych będzie przybywało. Demograficzny proces starzenia się społeczeństwa jest nieunikniony zarówno w Polsce jak i w Europie. Trwający proces starzenia się populacji Polski jest wynikiem niskiego poziomu dzietności oraz wydłużania się trwania życia. Dłuższe średnie trwanie życia, lepszy stan zdrowia, postęp ekonomiczny i społeczny sprawiają, że ludzie starsi stają się coraz liczniejszą grupą w całym społeczeństwie.

2.1. Statystyka

Zjawisko starzenia się ludności jest współczesnym procesem demograficznym, o niespotykanej wcześniej skali i natężeniu, obejmującym społeczeństwa Europy.

Prognozuje się, iż w perspektywie czasu procesów nasili się, co doprowadzi do zasadniczej zmiany proporcji między młodymi a ludźmi w podeszłym wieku.

Według danych GUS liczba mieszkańców Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce w ostatnich latach przedstawiała się następująco¹ (tab. 1).

Tabela 1. Mieszkańcy Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce

	2020	2021	2022
Populacja mieszkańców	15 774	15 910	15 986
Mieszkańcy 60+	3 451	3 515	3 573

Źródło: GUS

Jak wynika z powyższej tabeli seniorzy stanowią średnio 22 % populacji mieszkańców Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce. Blisko co 4 mieszkańiec Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce jest w wieku powyżej 60 roku życia.

¹ [GUS](#) (pol.). Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2023 roku.

Wzrost osób w wieku poprodukcyjnym powoduje wzrost zainteresowania tą grupą wiekową.

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera seniorów w różnych formach pomocy.

Tabela 2 . Osoby korzystające z pomocy finansowej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2020	2021	2022
Osoby w wieku poprodukcyjnym	73	48	57

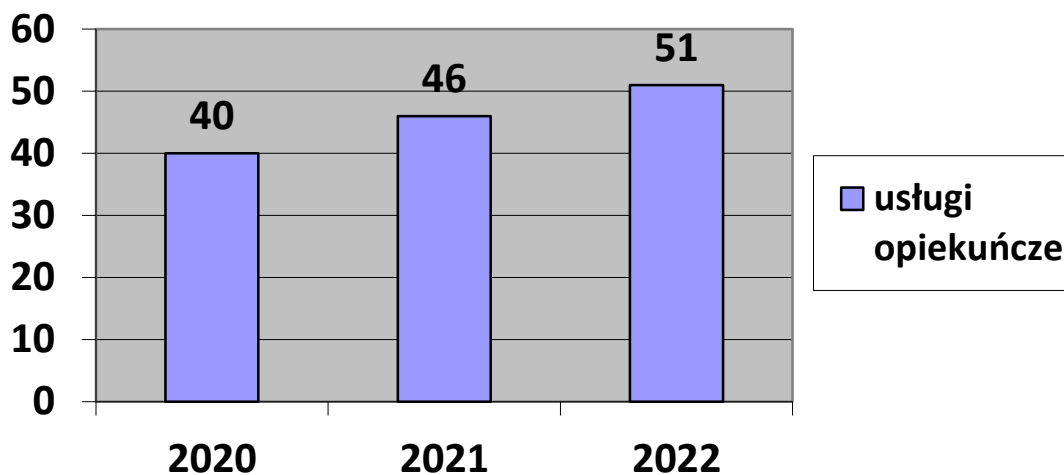
Źródło: Miejsko -Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach

Obecnie kładzie się duży nacisk na uświadamianie i uwrażliwianie ośrodków pomocy społecznej na potrzeby ludzi starszych oraz na konieczność zapewnienia im różnego rodzaju świadczeń. W lokalnej polityce społecznej potrzebne są wielokierunkowe działania wspierające rodzinę w wypełnianiu funkcji zarówno ekonomicznych, jak i opiekuńczych, czy pielęgnacyjnych.

Obecność większej liczby osób starszych powoduje zmiany w zapotrzebowaniu na różne usługi dostępne w miejscu zamieszkania. Z jednej strony seniorzy mają więcej czasu i więcej prac mogą wykonywać we własnym zakresie, ale z drugiej strony – mają mniej sił i potrzebna jest im pomoc w cięższych pracach domowych.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach zapewnia wsparcie osobom wymagającym pomocy w następujących formach niepieniężnych:

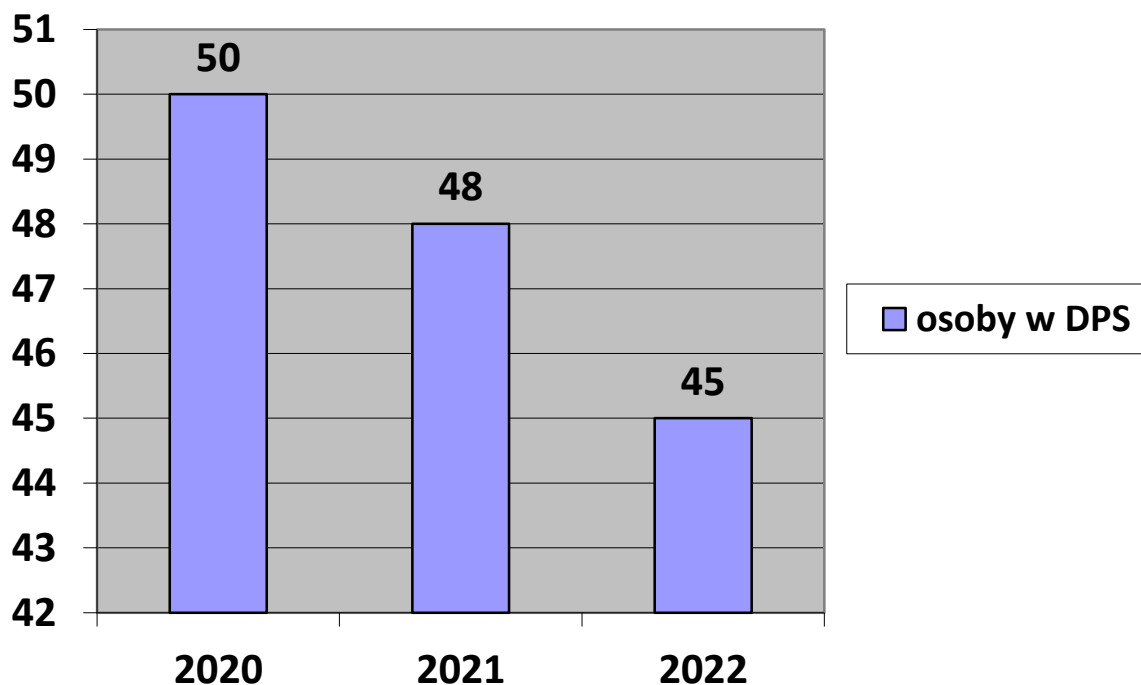
1. Usługi opiekuńcze - usługi świadczone w środowisku osoby wymagającej wsparcia i pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Jest to pomoc, na którą zapotrzebowanie systematycznie rośnie. W 2023 roku (do września) z tej formy pomocy już skorzystało 51 osób.

Źródło: Miejsko -Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach

W 2020 roku usługi opiekuńcze świadczone były w grupie 40 osób. Zapotrzebowanie na tę formę pomocy systematycznie rośnie i tak w 2021 roku objęto nią 46 osoby, a w 2022 już 51 osób.

2. Domy pomocy społecznej - osoby wymagające całodobowej opieki, nie posiadające bliskich, kierowane są do domów pomocy społecznej.

Źródło: Miejsko -Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach

Osoby, których stan zdrowia nie pozwala na pozostanie w środowisku zamieszkania, kierowane są do domów pomocy społecznej, gdzie zapewnioną mają opiekę i pomoc we wszystkich czynnościach życiowych - od pielęgnacji, przez przygotowanie posiłku, po rozwój kulturowy. W 2020 roku w domach pomocy społecznej przebywało 50 osób, w 2021 roku tych osób było 48, a w 2022 roku - 45 seniorów z naszej gminy zamieszkiwało domy pomocy społecznej na terenie Województwa Wielkopolskiego. Obecnie średni miesięczny koszt pobytu w tego typu placówce wynosi blisko 6 000zł na jednego mieszkańca.

3. Klub „Senior +” - został utworzony w celu integracji i aktywizacji społecznej oraz zaspakajania potrzeb kulturalnych środowiska osób 60+ w gminie i mieście Nowe Skalmierzyce. Skalmierzycki klub „Senior +” rozpoczął swą działalność w styczniu 2021 roku. Początkowo zapewniał miejsce 20 osobom, obecnie liczba ta znacząco wzrosła.

Cele realizowane przez Klub „Senior+” to m.in: motywowanie środowiska seniorów do wspólnego spędzania czasu wolnego i zwiększenia udziału w życiu społecznym, zawieranie nowych znajomości i utrzymywanie więzi wśród seniorów, integracja międzypokoleniowa i aktywizacja seniorów z różnych środowisk, wypełnianie czasu wolnego osobom 60+ w sposób będący swoistą profilaktyką przeciw marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, propagowanie kultury i sztuki, upowszechnianie zdrowego trybu życia – ochrona i promocja zdrowia, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, realizowanie różnych form działalności twórczej seniorów, wspieranie inicjatyw umożliwiających aktywny udział seniorów w życiu społeczności lokalnej.

4. Teleopieka - od czerwca 2021r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach wdrożył program polegający na świadczeniu usług teleopiekuńczych dla seniorów po 60-tym roku życia, zamieszkujących na

terenie Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce (opaska S.O.S.). Świadczenie usług teleopiekuńczych pozwala na opiekę nad daną osobą w sposób zdalny – nawet gdy opiekun jest daleko.

Na terenie Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce wypłacane są również świadczenia dla osób, które na co dzień rezygnując z zatrudnienia sprawują bezpośrednią opiekę nad osobami starszymi. Z tego tytułu otrzymują świadczenie dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy lub świadczenie pielęgnacyjne.

Powyższe świadczenia wypłacane są przez Urząd Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce.

Tabela 3. Osoby pobierające świadczenia związane z opieką nad osobą zależną

	2020	2021	2022
Świadczenie pielęgnacyjne	89	113	158

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce

W/w świadczenie otrzymują osoby, które opiekują się najbliższym członkiem rodziny wymagającym wsparcia w codziennej egzystencji.

Osoby niepełnosprawne spełniające określone warunki oraz osoby powyżej 75 roku życia otrzymują zasiłek pielęgnacyjny. W 2018 roku takich świadczeń wypłacono 441 osobom, w 2017 roku - 449 osobom, a 2016 roku pomoc ta trafiła do 425 osób.

Tabela 4. Osoby pobierające zasiłek pielęgnacyjny

	2020	2021	2022
Zasiłek pielęgnacyjny	430	454	475

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego obecnie wynosi 215,84 zł miesięcznie (2023).

Od początku 2020 roku mieszkańcy naszej gminy mają możliwość pozyskania „Skalmierzyckiej Karty Seniora”, czyli korzystają z programu mającego na celu wzmocnienie aktywności społecznej i poprawę jakości życia osób powyżej 60. roku życia. Osoby legitymujące się kartą mogą korzystać z ulg oferowanych przez prywatne firmy i usługodawców, którzy przystąpili do programu.

Tabela 5. Mieszkańcy posiadający Skalmierzycką Kartę Seniora

	2020	2021	2022
Skalmierzycka Karta Seniora	691	749	815

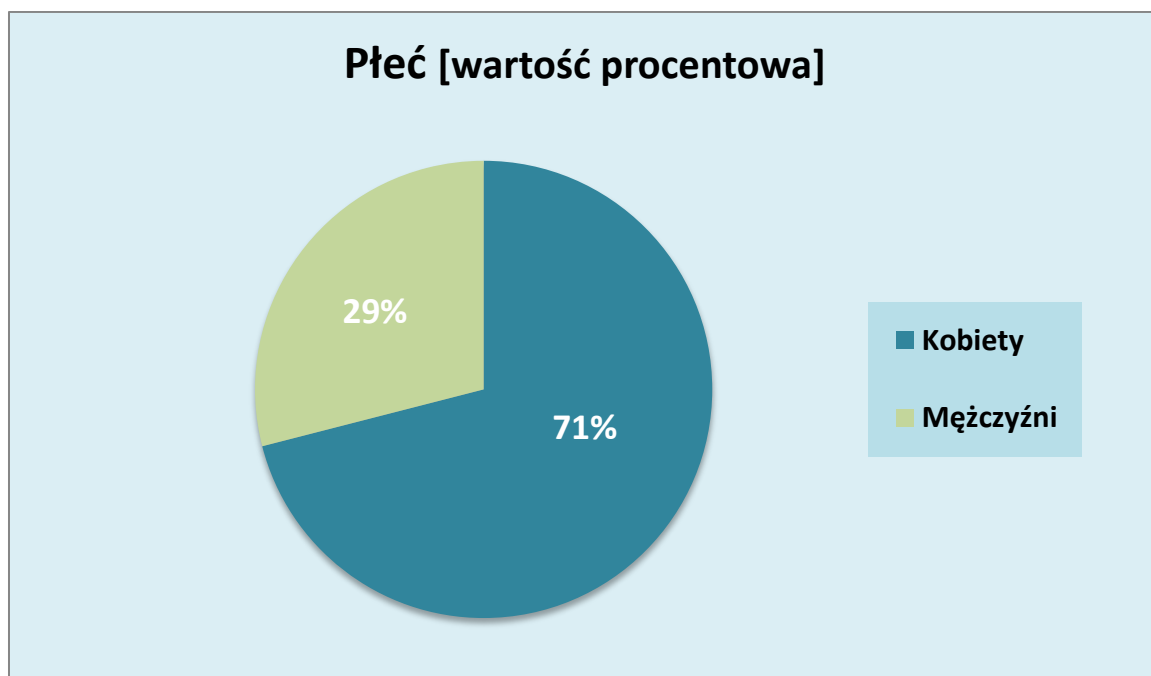
Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce

Obecna sytuacja demograficzna Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce oraz prognozy wskazują na konieczność kontynuowania aktualnych i planowania oraz podejmowania kolejnych działań polegających w szczególności na wprowadzeniu coraz bardziej efektywnych instrumentów zapewniających jak najlepsze warunki życia seniorów.

2.2. Badanie ankietowe – wyniki, wnioski

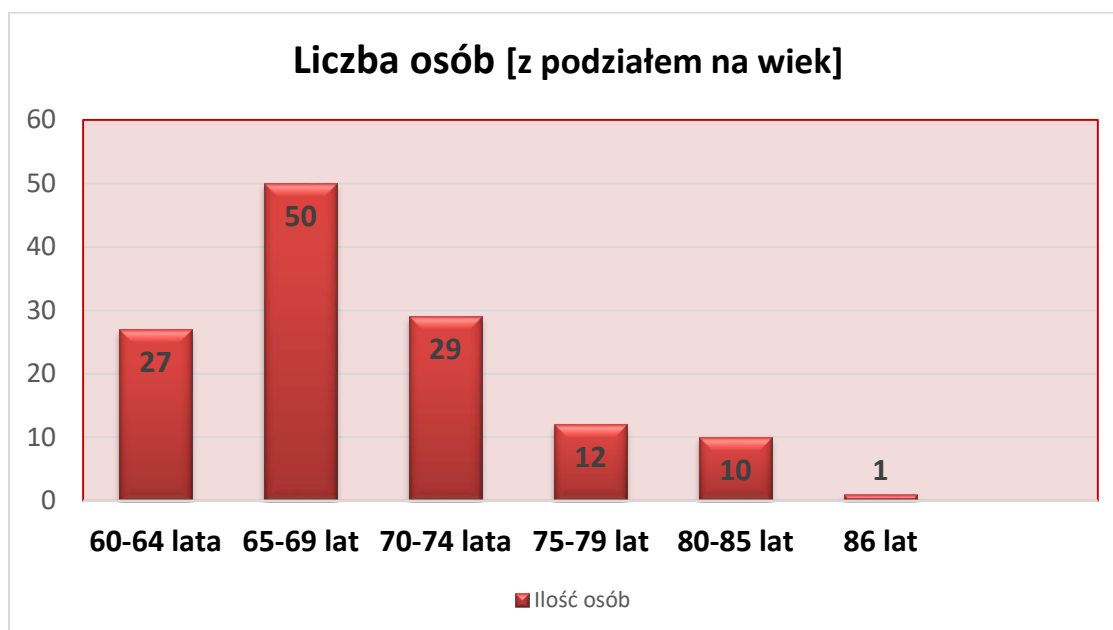
W 2023r. zostało przeprowadzone badanie ankietowe pn.: „Diagnoza potrzeb seniorów w Gminie i Mieście Nowe Skalmierzyce”. Celem badania była diagnoza sytuacji i potrzeb osób starszych (60+), poprzez poznanie subiektywnych opinii osób 60 + na temat swojej sytuacji życiowej w aspekcie społecznym, zdrowotnym i ekonomicznym. Przeprowadzono 129 ankiet wśród osób w wieku senioralnym (60+) na terenie Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce. Struktura grupy ze względu na płeć zaprezentowana jest na wykresie nr 1. Większość badanych stanowiły kobiety. Była to grupa w liczbie 92. Natomiast mężczyzn było mniej – 37 osób. Wiek najstarszego ankietowanego to 86 lat, zaś najmłodszego – 60 lat. Kategoria „wiek” przedstawiona jest na wykresie nr 2.

Wykres nr 1.

Źródło: badania własne.

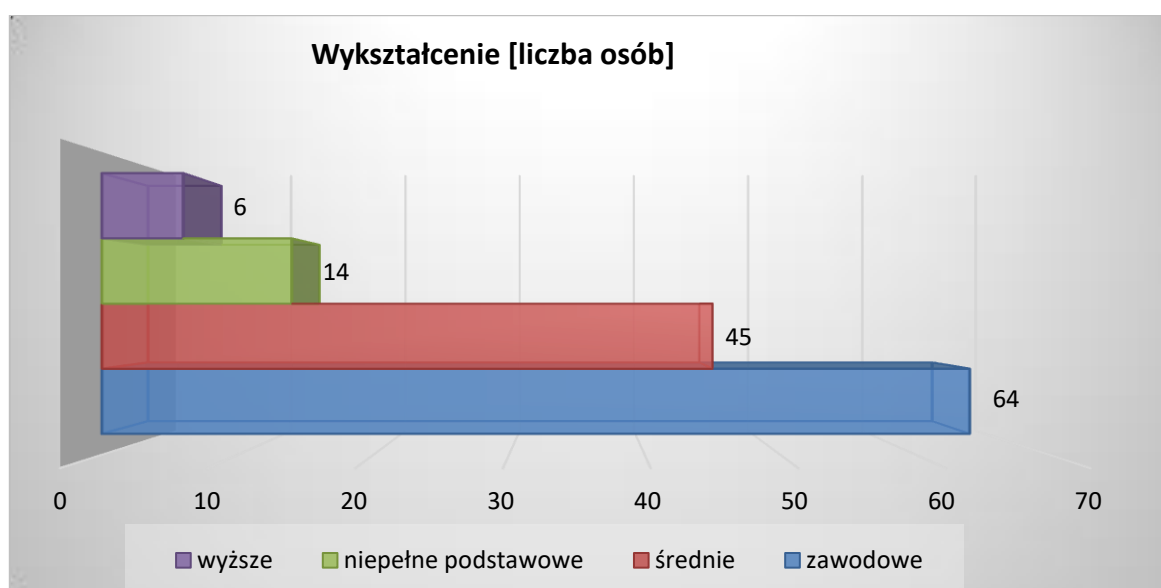
Wykres nr 2.

Źródło: badania własne.

Kolejna cecha demograficzna to wykształcenie. Przedstawiona jest na wykresie nr 3. Największą grupę respondentów stanowią osoby z wykształceniem zawodowym (50%). Na kolejnych miejscach znalazło się wykształcenie średnie (34%), podstawowe/niepełne podstawowe (11%). Najmniej osób było z wykształceniem wyższym (5%). Wśród badanych dominują osoby posiadające wyuczony konkretny zawód. Niewątpliwie stanowi to ich ogromny zasób oraz może być wartością dla całej populacji seniorów.

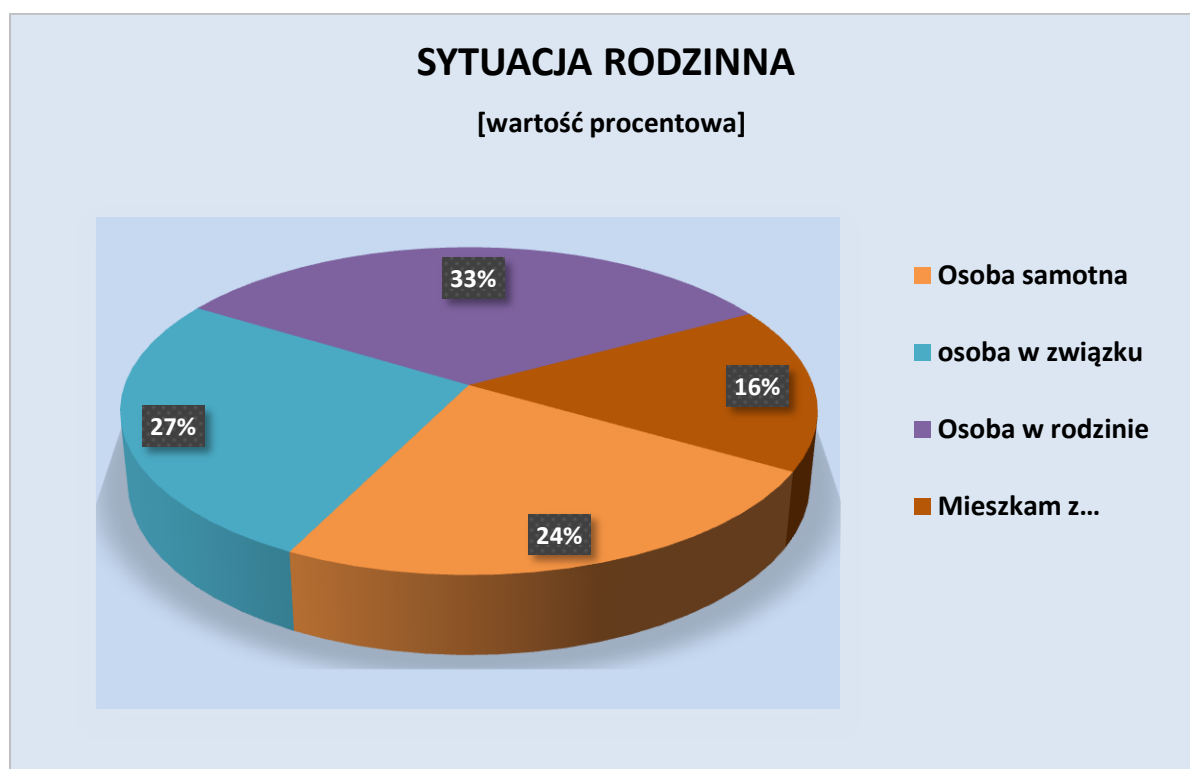
Wykres nr 3.

Źródło: badania własne.

Respondentów zapytano również o sytuację rodzinną. Przedstawia ją wykres nr 4. Największą grupę stanowiły osoby w rodzinie (43 osoby), na drugim miejscu znalazły się osoby będące w związku (małżeńskim lub partnerskim) i było to 34 badanych. Kolejną liczną grupę stanowiły osoby samotne, w liczbie 31. Osób zamieszkujących z kimś było 21 wśród badanych. W związku z powyższym, badanie pokazało, iż większość seniorów zamieszkuje z innymi członkami rodziny. Można zatem wnioskować, że są w jakimś stopniu zaopiekowani i mogą liczyć na wsparcie bliskich.

Wykres nr 4.

Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie dotyczyło aktywności zawodowej badanej grupy. Wyniki przedstawione są na wykresie nr 5. Zdecydowana większość respondentów to emeryci (111 osób). Kolejną grupę stanowią renciści (7 osób) oraz osoby będące na emeryturze lub rencie i dodatkowo podejmujące pracę zarobkową (6 osób). Najmniejszą natomiast grupą są osoby aktywne zawodowo (5 osób).

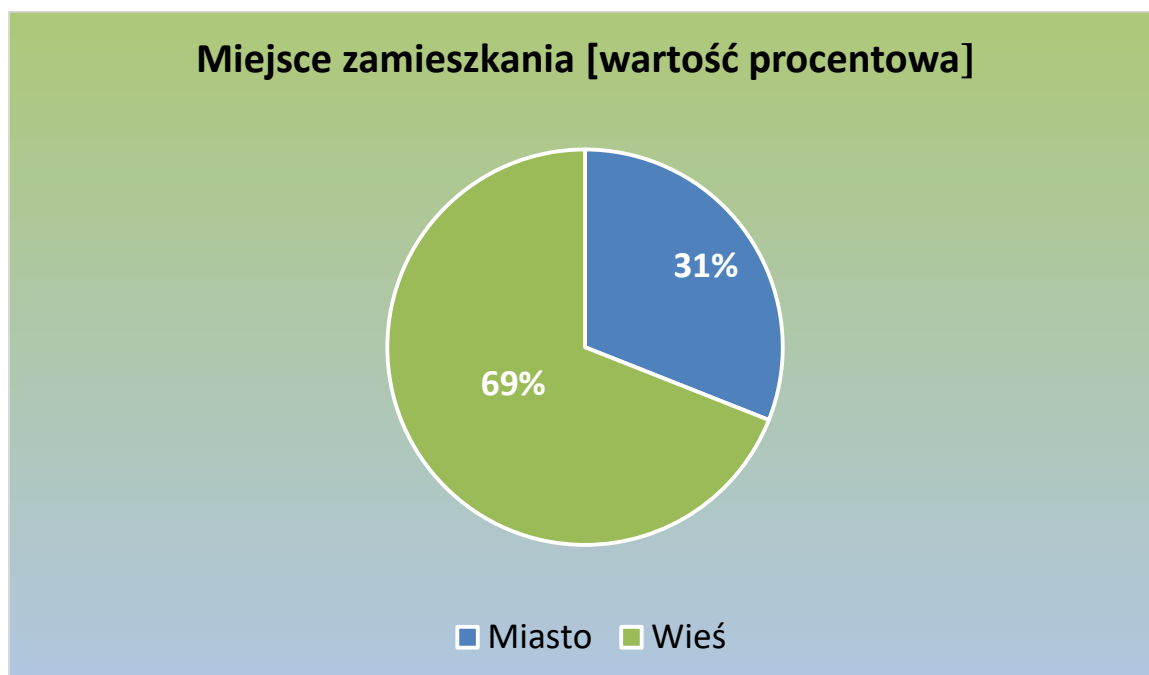
Wykres nr 5.

Źródło: badania własne.

Ostatnie pytanie metryczne dotyczyło miejsca zamieszkania ankietowanych (wykres nr 6). Na 100% badanych na obszarach wiejskich zamieszkuje 69% osób, zaś 31% to mieszkańcy miasta Nowe Skalmierzyce.

Wykres nr 6.

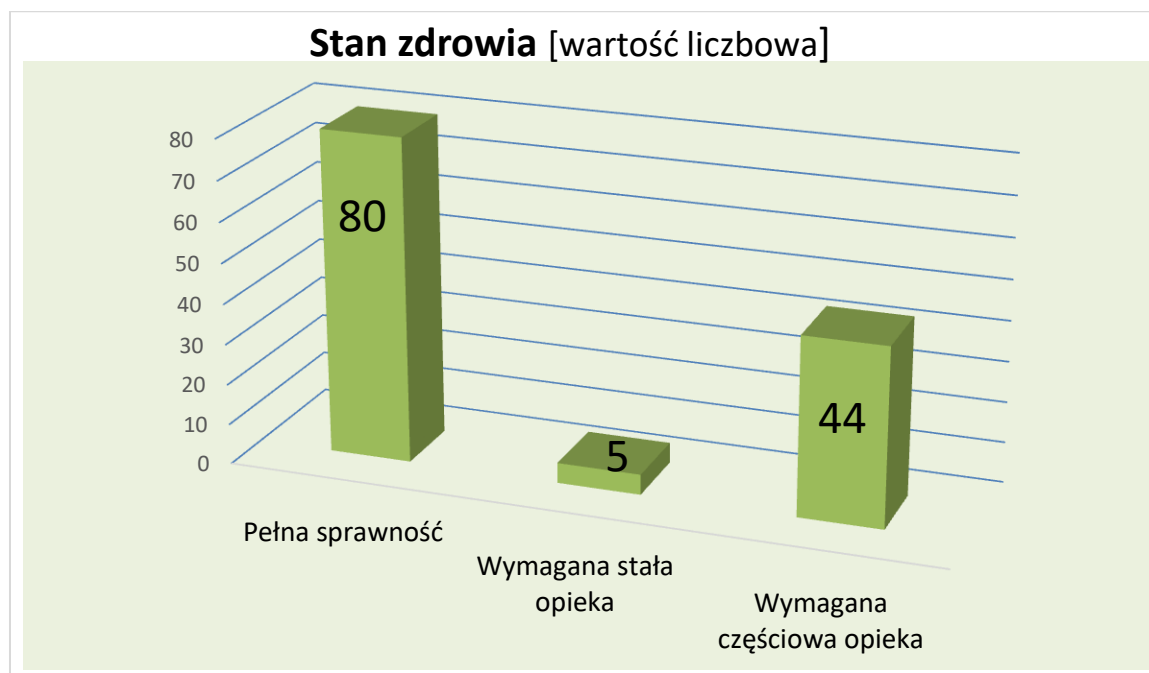

Źródło: badania własne.

W drugiej części badania zapytano respondentów o ocenę ich własnego zdrowia. Wyniki przedstawiają wykresy: nr 7, nr 8 oraz nr 9. Pytania dotyczyły sprawności badanych, orzeczonej niepełnosprawności i jej stopnia. Ankietowani w sposób następujący odpowiedzieli na powyższe pytania: 62% osób zadeklarowało pełną sprawność, 34% osób wymaga częściowej opieki, natomiast 4% badanych wymaga stałej opieki ze strony osób trzecich.

Orzeczenie o niepełnosprawności posiada 48 respondentów. Należy jednak zaznaczyć, iż u niektórych osób występuje niepełnosprawność sprzężona. Spośród wszystkich ankietowanych 26% osób ma orzeczoną niepełnosprawność fizyczną – wynikającą z uszkodzeń narządu ruchu, 13% badanych ma orzeczoną niepełnosprawność fizyczną – wynikającą z wewnętrznych chorób przewlekłych, 3% osób posiada orzeczoną niepełnosprawność sensoryczną (są to osoby niewidome i słabowidzące, osoby niesłyszące i słabosłyszące). Spośród badanych posiadających niepełnosprawność - 17% osób legitymuje się lekkim stopniem, 62% legitymuje się umiarkowanym stopniem, natomiast 21% osób posiada znaczny stopień niepełnosprawności. Optymistycznym jest fakt, iż większość respondentów to osoby w pełni sprawne.

Wykres nr 7.

Źródło: badania własne.

Wykres nr 8.

Źródło: badania własne.

Wykres nr 9.

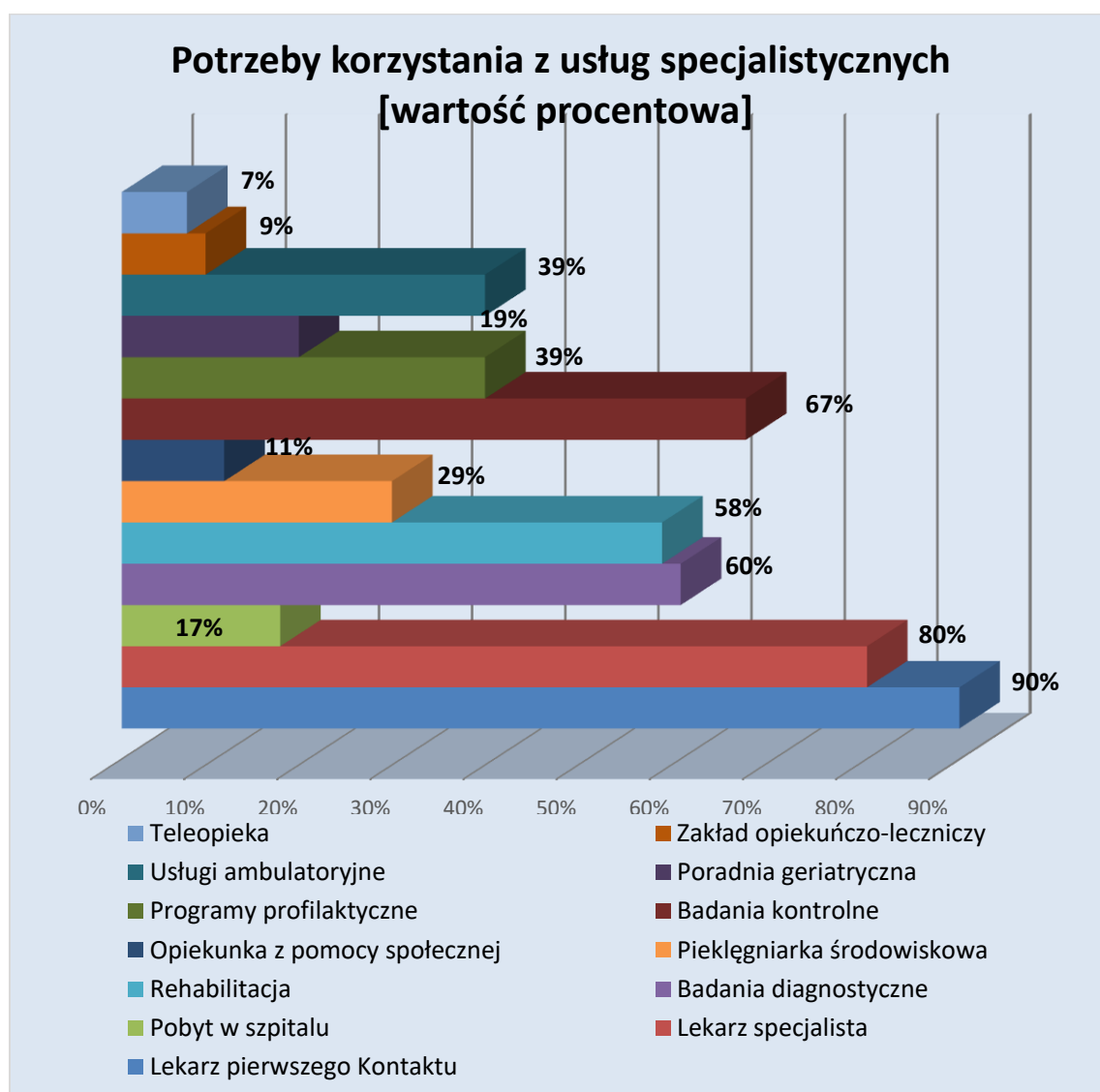
Źródło: badania własne.

W dalszej części badania respondenci wypowiedzieli się na temat potrzeby korzystania z następujących usług specjalistycznych: teleopieka, zakład opiekuńczo-leczniczy, usługi ambulatoryjne, poradnia geriatryczna, programy

profilaktyczne, badania kontrolne, opiekunka z pomocy społecznej, pielęgniarka środowiskowa, rehabilitacja, badania diagnostyczne, pobyt w szpitalu, lekarz specjalista, lekarz pierwszego kontaktu.

Na pierwszym miejscu respondenci wskazują na potrzebę korzystania z usług lekarza pierwszego kontaktu (117 osób, co daje 91%), na drugim miejscu wskazują potrzebę skorzystania z usług lekarzy specjalistów (98; 76%) a na trzecim - badania kontrolne (86; 67%). Pozostałe formy usług specjalistycznych także zostały wskazane przez badanych (wyniki przedstawia poniższy wykres).

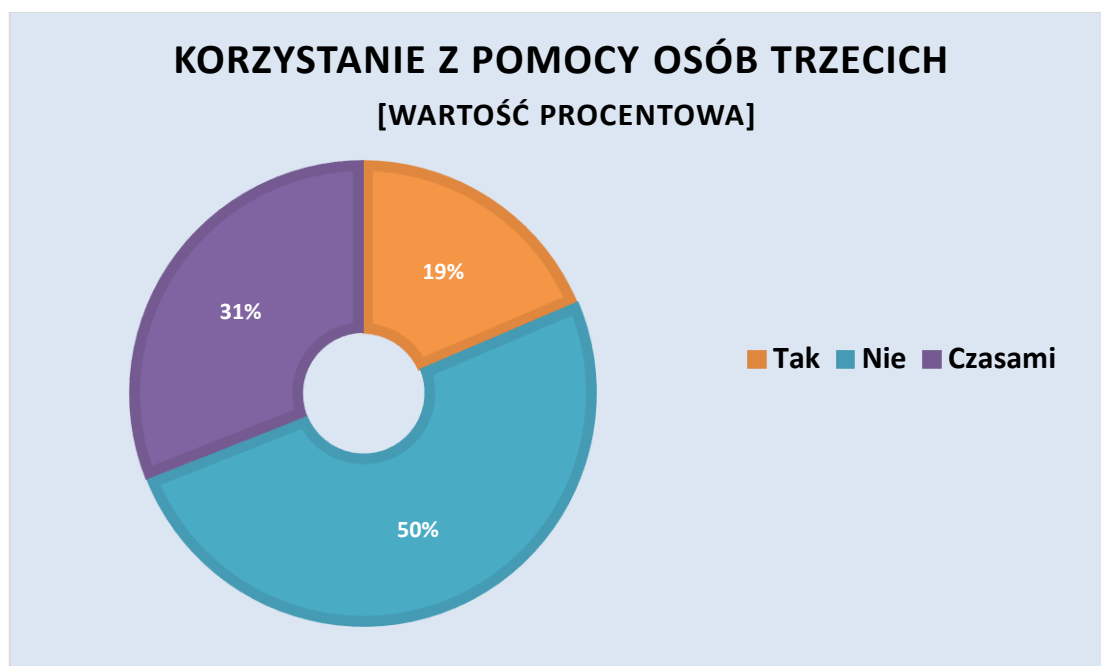
Wykres nr 10.

Źródło: badania własne.

Następnie zapytano seniorów o fakt korzystania z pomocy osób trzecich. Prezentuje to wykres nr 11. Połowa ankietowanych twierdzi, iż nie korzysta z pomocy osób trzecich (50 %). Około 19% osób korzysta z takiej pomocy, natomiast 31% czasami potrzebuje wsparcia ze strony innych.

Wykres nr 11.

Źródło: badania własne.

Seniorów w badaniu zapytano także o problemy w samodzielnym wykonywaniu różnych codziennych czynności. Ankietowani wskazywali zwykle na kilka problemów jednocześnie. Największą trudność dla ankietowanych (49%) stanowi wykonywanie cięższych prac domowych (np. mycie okien, palenie w piecu, itp.) oraz podnoszenie/dźwiganie ciężaru (49%). Na kolejnym miejscu znalazł się problem z sięganiem lub wyciąganiem ramion powyżej barków (29%), dalej - opieka nad wnukami (17%). Badani wskazali też inne problemy, np. trudności w poruszaniu się, braniu kąpieli czy też rozporządzaniu własnymi pieniędzmi. Wyniki wszystkich czynności obrazuje wykres nr 12.

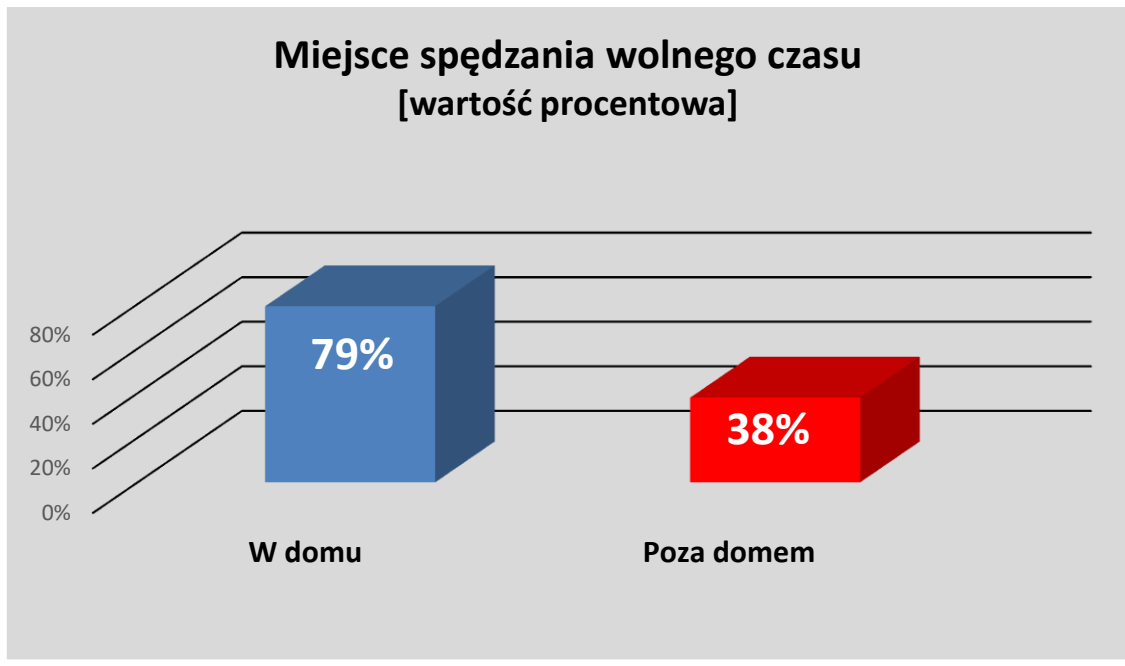
Wykres nr 12.

Źródło: badania własne.

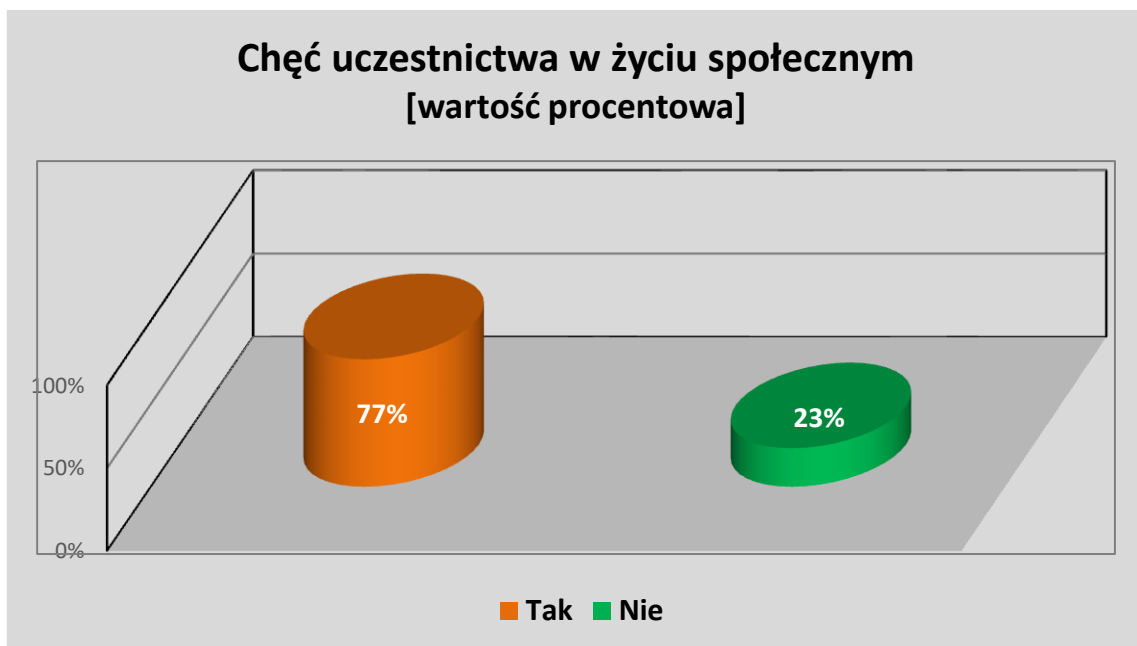
W ostatniej części diagnozy zapytano seniorów o ich czas wolny i potrzeby. W pierwszej kolejności ankietowani odpowiadali na pytania o to gdzie spędzają zazwyczaj czas wolny i czy przejawiają chęć uczestnictwa w życiu społecznym. Następne pytanie dotyczyło preferowanych form spędzania czasu wolnego. Wyniki prezentują wykresy: nr 13, nr 14, nr 15. Zdecydowana większość respondentów (78,29%) deklaruje, iż czas wolny spędza w domu, natomiast 37,98% - poza domem. Zdarzało się, iż osoby zaznaczały obie formy odpoczynku. W kwestii chęci uczestnictwa w życiu społecznym, 99 respondentów jest na „tak”, 30 osób nie wyraża takiej chęci. W pytaniu o preferowane formy czasu wolnego, największym zainteresowaniem cieszą się następujące aktywności: wycieczki turystyczne (82 osoby), spotkania okolicznościowe seniorów (76), spotkania ze specjalistami z różnych dziedzin (64).

Wykres nr 13.

Źródło: badania własne.

Wykres nr 14.

Źródło: badania własne.

Wykres nr 15.

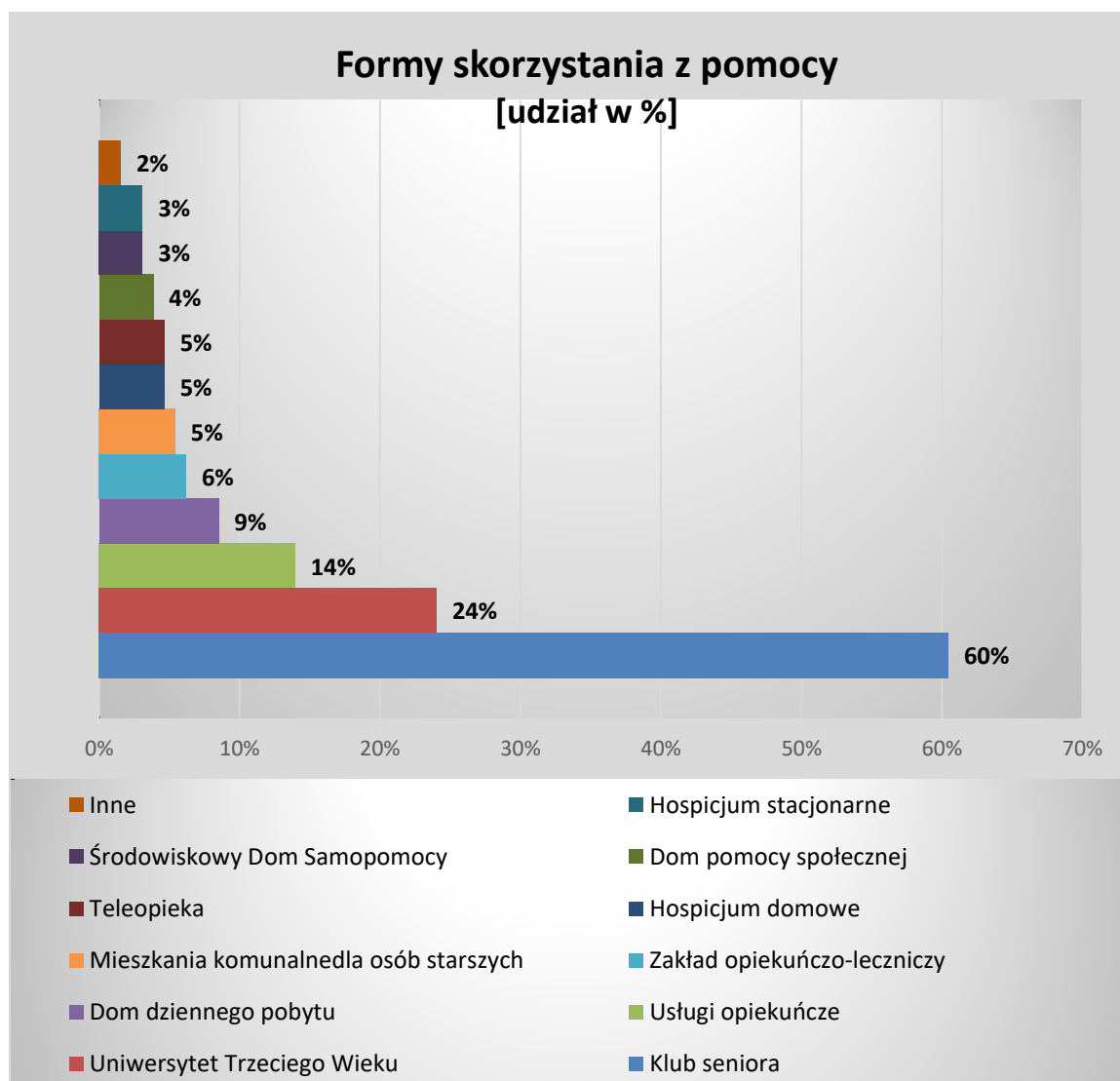
Źródło: badania własne.

Następnie zapytano seniorów z czego skorzystaliby, gdyby mieli taką możliwość i przedstawiono następujące formy usług/pomocy:

- Usługi opiekuńcze (kilka razy w tygodniu, kilka godzin)
- Dom pomocy społecznej (opieka całodobowa)
- Dom dziennego pobytu (pobyt w ciągu dnia, ok 8 godzin, z posiłkiem, zajęciami usprawniająco-aktywizującymi, transportem, itp.)
- Klub seniora (okazjonalne spotkania rekreacyjno-edukacyjne, kilka razy w tygodniu)
- Uniwersytet Trzeciego Wieku (edukacja weekendowa)
- Środowiskowy dom samopomocy (warsztaty terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych, 8 godzin dziennie)
- Mieszkania komunalne dla osób starszych/adaptacja mieszkań do potrzeb osób starszych
- Hospicjum stacjonarne
- Hospicjum domowe
- Zakład opiekuńczo-leczniczy
- Teleopieka
- Inne.....

Wyniki prezentuje wykres nr 16. Respondenci najchętniej wskazywali Klub Seniora (60%), Uniwersytet Trzeciego Wieku (24%), usługi opiekuńcze (14%) oraz dom dziennego pobytu (9%). Wydaje się, iż seniorzy mają dużą świadomość swoich potrzeb, możliwości i ograniczeń.

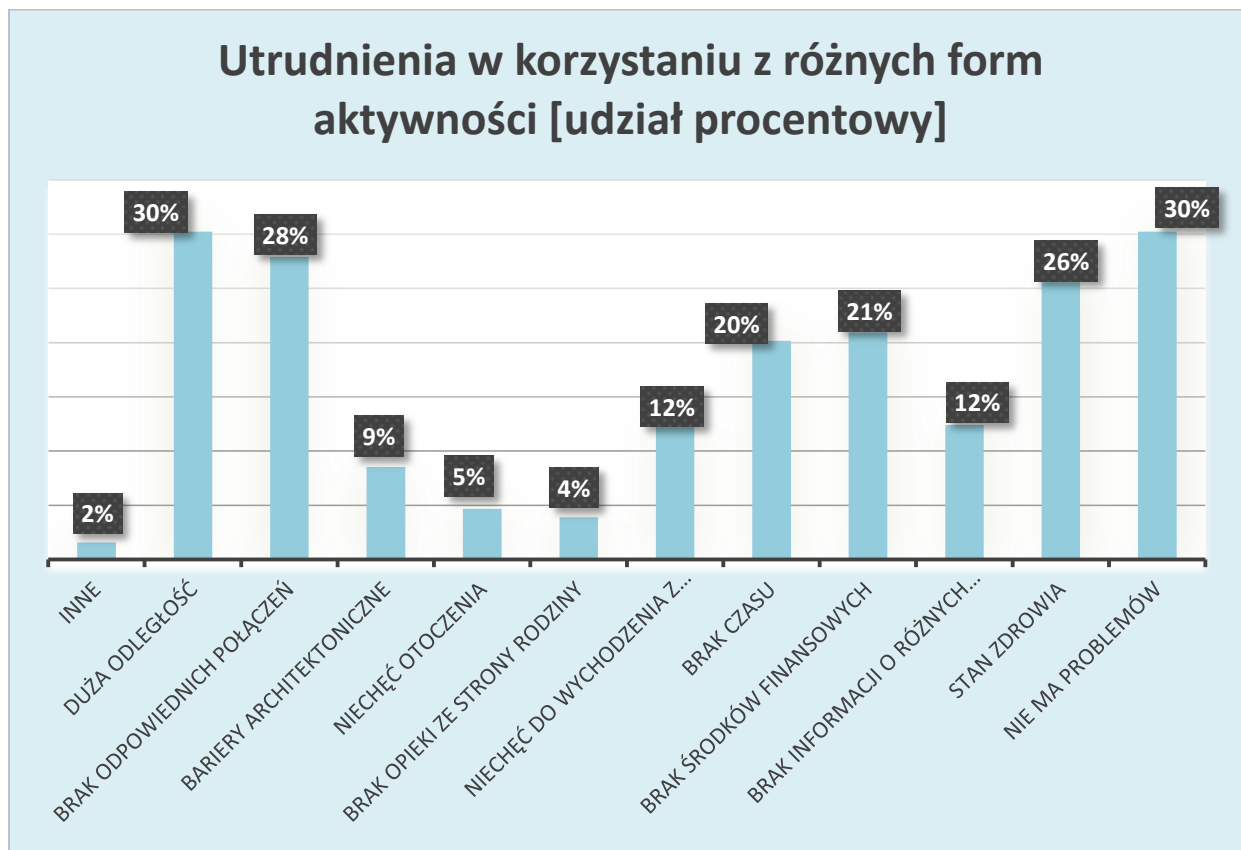
Wykres nr 16.

Źródło: badania własne.

Seniorzy mierzą się często z pewnymi ograniczeniami. Utrudnienia wpływające na korzystanie z różnych form aktywności przedstawia wykres nr 17.

Wykres nr 17.

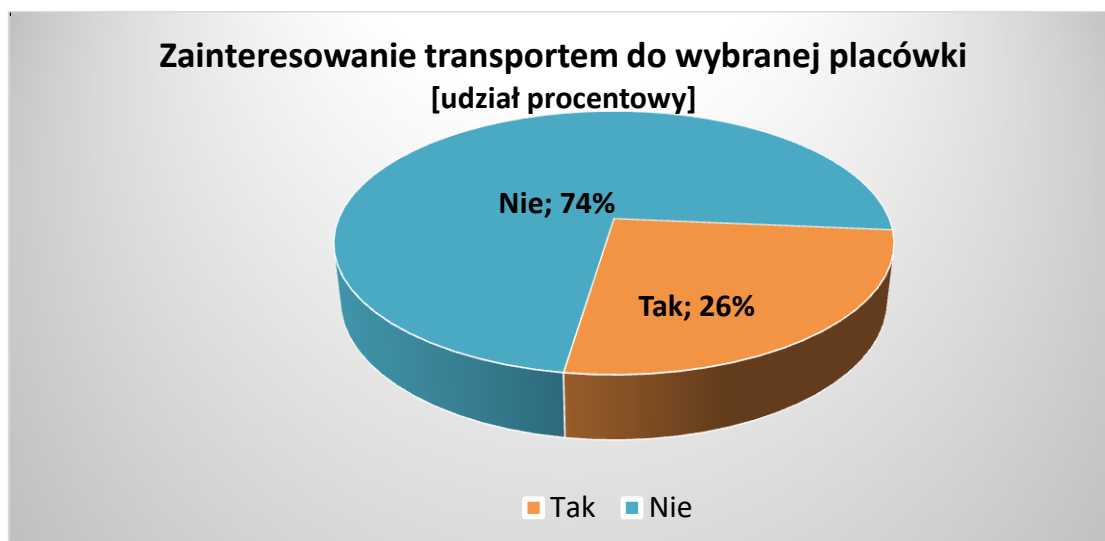

Źródło: badania własne.

Jak wskazuje powyższy wykres, największej grupie badanych (30%) trudnienia w korzystaniu z różnych form aktywności sprawia duża odległość, następnie brak odpowiednich połączeń komunikacji (28%), stan zdrowia (26%) brak środków finansowych (21%), brak czasu (20%). Warto także zaznaczyć, że bardzo duża grupa, bo aż 30% uznała, iż nie ma żadnych problemów w korzystaniu z różnych aktywności.

Na pytanie „Czy jest Pan/Pani zainteresowany/a transportem do wybranej placówki (domu dziennego pobytu, środowiskowego domu samopomocy)?”, - respondenci w zdecydowanej większości (95 osób) odpowiedzieli, że nie są zainteresowani transportem, zaś 34 badanych jest na „tak” (wykres nr 18).

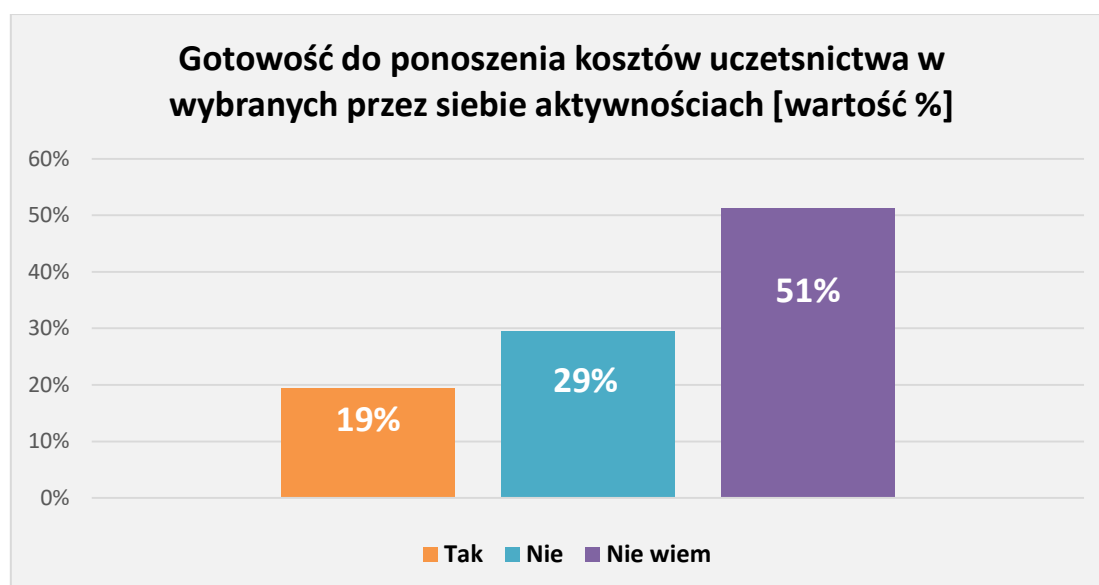
Wykres nr 18.

Źródło: badania własne.

Seniorzy zapytani zostali następnie o ewentualne ponoszenie kosztów uczestnictwa w wybranych przez siebie aktywnościach. Wyniki prezentuje poniższy wykres (nr 19). Jak widać: 66 (51,1%) respondentów nie wie czy będzie w stanie ponieść odpłatność za udział w wybranych aktywnościach, 38 osób (29,4%) nie wyraża gotowości do ponoszenia kosztów. Natomiast 25 osób (19,4% badanych) - ma taką gotowość. Można wysunąć wniosek, iż seniorzy nie znając z góry wysokości kosztu, nie potrafią obecnie podjąć decyzji co do ponoszenia płatności.

Wykres nr 19.

Źródło: badania własne.

Na zakończenie badania zadano seniorom pytanie otwarte dotyczące ich oczekiwań wobec gminy w związku z tworzeniem programu na rzecz osób starszych. Seniorzy wskazali swoje potrzeby i uwagi, które zostały podzielone na następujące grupy:

➤ **Sprawy dotyczące „Klubu Senior +”**

- wiata drewniana przy „Klubie Senior +”
- wejście główne do Klubu Senior +” od ulicy Okólnej
- zajęcia artystyczne i wydłużony czas pobytu seniorów

➤ **Ochrona zdrowia**

- punkt rehabilitacji w Nowych Skalmierzycach
- dostęp do lekarzy specjalistów - np. kardiologa, geriatry, okulisty
- ośrodek zdrowia, żeby był blisko dla każdego mieszkańca
- zatrudnić dodatkowych lekarzy, gdyż jest bardzo długi czas oczekiwania na wizytę
- zapisy w ośrodku zdrowia na godziny
- lepsza opieka medyczna w ośrodku zdrowia
- apteka na terenach wiejskich

➤ **Komunikacja miejska**

- dodatkowe połączenia komunikacyjne na terenie gminy
- darmowy transport na terenie gminy dla seniorów
- naprawa dróg

➤ **Aktywność seniorów**

- organizowanie wyjazdów integracyjnych, biesiad, koncertów, seansów filmowych, wyjazdy do kina, teatru, opery

- aktywizacja ruchowa i umysłowa, warsztaty na wsiach
- więcej ławek dla seniorów w miejscach zacienionych
- wycieczki

➤ **Pozostałe:**

- uruchomienie toalet na terenie miasta Nowe Skalmierzyce
- schody na most w Nowych Skalmierzycach
- darmowe posiłki dla samotnych, schorowanych osób
- zadbanie o bezpieczeństwo seniorów
- zniesienie barier architektonicznych - wysokie krawężniki

Podsumowując uwagi i sugestie zgłoszone przez ankietowanych można zauważyć, iż duża grupa osób oczekuje modernizacji i zwiększenia bezpieczeństwa w „Klubie Senior+” oraz wydłużonego czasu otwarcia placówki. Seniorzy zgłosili także potrzebę usprawnienia służby zdrowia i dostępu do aptek na terenie Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce - głównie na obszarach wiejskich. Sporym problemem dla respondentów okazała się także komunikacja miejska (transport) na obszarze całej gminy oraz częściowo - stan dróg. To były jedne z najczęstszych uwag, zawartych w ankietach.

Cieszy niezmiernie fakt, iż seniorzy wyrazili także ogromne zadowolenie z działań podejmowanych przez Gminę na rzecz seniorów. Między innymi dziękowali za stworzenie „Klubu Senior +” w Nowych Skalmierzycach, który tętni życiem i znacząco wpływa na poprawę ich codziennego funkcjonowania. Ankietowani, ponadto uznali również, że działania na rzecz seniorów w Gminie są widoczne i zadowalające.

2.3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, stanowiąc efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

Przedstawiona poniżej analiza została przygotowana w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach i odnosi się do sytuacji seniorów w Gminie i Mieście Nowe Skalmierzyce oraz lokalnego systemu ich wsparcia.

Mocne strony

- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy seniorom
- prowadzenie działań socjalnych, edukacyjnych i profilaktycznych, wspierających zdrowy styl życia seniorów, jak również poprawę ich bezpieczeństwa (warsztaty, konferencje, szkolenia, spotkania świąteczne, bezpłatne szczepienia dla seniorów)
- psycholog dla dorosłych
- wiedza, umiejętności i doświadczenie osób starszych
- usługi opiekuńcze
- działalność klubu seniora
- skalmierzycka karta seniora
- współdziałanie instytucji zajmujących się wsparciem seniorów
- rosnąca świadomość władz lokalnych w zakresie potrzeb osób starszych
- teleopieka

Słabe strony

- mała dostępność mieszkań dostosowanych do potrzeb seniorów
- brak dziennego domu pobytu
- niska oferta programów profilaktyczno-zdrowotnych
- niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów, w szczególności do geriatrów
- długie oczekiwanie i niedostateczna liczba miejsc rehabilitacji
- system komunikacji miejskiej niedostosowany do potrzeb osób starszych
- niska motywacja do wyjścia z domu u sporej grupy seniorów

Szanse

- ciągłe doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadre zajmującą się tematyką seniorów
- integracja między i wewnątrzpokoleniowa
- pomoc sąsiedzka w rozwiązywaniu problemów wśród seniorów
- wzrost zainteresowania problematyką seniorów przez politykę społeczną
- poprawa sytuacji zdrowotnej seniorów wynikająca z większej świadomości, dostępności do profilaktyki oraz postępu medycyny
- zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia
- zaangażowanie mediów w problematykę senioralną
- tworzenie pozytywnego wizerunku seniora
- włączenie potencjału osób starszych w inicjatywy przedsiębiorczości społecznej

Zagrożenia

- stereotypowe postrzeganie ludzi starszych
- przedmiotowe traktowanie osób starszych
- występowanie zjawiska rozpadu więzi rodzinnych
- trudna sytuacja materialna osób starszych
- wykluczenie cyfrowe osób starszych
- gwałtowny przyrost osób 60+ wymagających wsparcia
- rosnące koszty opieki nad osobami starszymi

3. ZASADY POLITYKI SENIORALNEJ GMINY I MIASTA NOWE SKALMIERZYCE

Długofalowa polityka senioralna GiM Nowe Skalmierzyce opiera się na następujących zasadach:

- Za sytuację osób starszych w pierwszej kolejności odpowiada ich rodzina, a samorząd pełni funkcję wspierającą (zasada pomocniczości).
- Traktowanie osób starszych: podmiotowe, a nie przedmiotowe. Seniorzy nie są tematem do załatwienia, problemem do rozwiązania, lecz są partnerami władz samorządowych, aktywnie uczestniczą w opracowaniu i realizacji polityki senioralnej Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce.
- Polityka senioralna rozumiana jako polityka dla osób starszych i polityka wobec osób starszych, przełamująca stereotypy dotyczące starości i promująca koncepcję aktywnego starzenia się w obszarach: zatrudnienie, aktywność społeczna, niezależność, bezpieczne mieszkanie, zdrowie i profilaktyka (uświadomienie zasad zdrowego stylu życia: samoświadomość, ruch, zdrowe odżywianie) oraz zdolność i przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału starzejącego się społeczeństwa.

- Planowanie oferty dla seniorów musi uwzględniać specyfikę, złożoność oraz zróżnicowanie potrzeb i problemów osób starszych.
- Postrzeganie starszej populacji jako potencjał, a nie jako barierę, co przełoży się na proponowanie rozwiązań pozwalających na wykorzystanie zasobów seniorów - nastawienie na aktywizację społeczną i zawodową seniorów.
- Starzenie się społeczności to kwestia, która dotyczy wszystkich organizacji i instytucji działających na terenie gminy i miasta, stąd by osiągnąć preferowaną pozytywną zmianę niezbędna jest współpraca samorządu z partnerami społecznymi, publicznymi, pozarządowymi.

4. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Nadrzędnym kierunkiem Programu jest poprawa sytuacji starszych mieszkańców Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce na rzecz godnego, samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia w dobrym zdrowiu.

Program określa cele i działania w następujących obszarach:

- polityki społecznej
- bezpieczeństwa
- zdrowia.

Cel główny:

Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych na rzecz godnego starzenia się, poprzez aktywność społeczną, fizyczną, kulturalną, edukacyjną oraz system opieki nad seniorami.

Program realizowany będzie przez cele szczegółowe, w ramach których zdefiniowano poszczególne działania.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie aktywności seniorów i ich udziału w życiu gminy i miasta.
2. Zwiększenie dostępności do systemu opieki zdrowotnej i profilaktyki.
3. Poprawa jakości i dostosowanie usług społecznych do potrzeb osób w wieku 60+.
4. Zwiększenie bezpieczeństwa i przestrzeni publicznej seniorów.

Działania:

1. Zwiększenie aktywności seniorów i ich udziału w życiu gminy i miasta

- 1.1. Organizacja imprez i wydarzeń aktywizująco-integrujących.
- 1.2. Włączenie seniorów w działalność na rzecz innych osób starszych.
- 1.3. Wsparcie rozwoju działań edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych przez organizacje senioralne.
- 1.4. Stworzenie Dziennego Domu „Senior+”.
- 1.5. Zwiększenie godzin pracy Klubu Senior +.

2. Zwiększenie osobom starszym dostępności do systemu opieki zdrowotnej i profilaktyki

- 2.1. Prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
- 2.2. Pomoc specjalistów: psycholog, psychiatra, dietetyk, gerontolog, rehabilitant i inni.
- 2.3. Promowanie zdrowego trybu życia i zachowań prozdrowotnych.

3. Poprawa jakości i dostosowanie usług społecznych do potrzeb osób w wieku 60+

- 3.1. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania - popołudniami i wieczorami.
- 3.2. Warsztaty edukacyjno-wspierające dla opiekunów osób zależnych.
- 3.3. Zwiększenie dostępności do usług transportowych/komunikacji.
- 3.4. Kontynuowanie programu Skalmierzycka Karta Seniora i Teleopieki.
- 3.5. Wprowadzenie usług sąsiedzkich.

4. Zwiększenie bezpieczeństwa i przestrzeni publicznej seniorów

- 4.1. Kampanie informacyjne na temat istniejących zagrożeń dla osób starszych.
- 4.2. Prowadzenie działań zapobiegających przemocy wobec seniorów.
- 4.3. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
- 4.4. Likwidacja barier architektonicznych i tworzenie zielonych przestrzeni.

Realizacja powyższych celów i działań przyczyni się do poprawy jakości życia seniorów. Podniesienie aktywności seniorów nastąpi dzięki rozwojowi działań wspierających poprzez działania edukacyjne, zwiększenie wiedzy i kompetencji, jak również integrację seniorów. Priorytetem realizacji programu będą także działania o charakterze informacyjnym, upowszechniające wiedzę o ofercie przeznaczonej dla osób starszych. Oferty edukacyjne, kulturalne, sportowe i rekreacyjne winny być dostosowane do potrzeb seniorów i poszerzane. Aktywność osób starszych ma ogromne znaczenie albowiem przyczynia się do

poprawy jakości ich życia. Jest dobrym sposobem na zagospodarowanie czasu i drogą do samorealizacji. Z uwagi na pogarszający się stan zdrowia osób starszych istnieje potrzeba prowadzenia profilaktyki zdrowia i promowanie zdrowego trybu życia. Należy zwrócić również uwagę na edukację służącą zwiększaniu samodzielności osób starszych. Poprawa jakości i dostosowanie usług społecznych jest odpowiedzią na rodzące się potrzeby w sferze usług społecznych dla seniorów i ich rodzin. Związane to jest z obecną sytuacją czyli wyzwaniem starzejącego się społeczeństwa i zwiększającym się zapotrzebowaniem na działania opiekuńcze dla seniorów oraz rodzin, które wspierają i zajmują się osobami niesamodzielnymi. W tym zakresie, m.in. niezwykle istotne są działania edukacyjne rodzin w zakresie opieki nad starszymi członkami rodziny. Potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z najbardziej istotnych potrzeb człowieka, zapewniającą jego harmonijny i wszechstronny rozwój. Osoby starsze to grupa osób szczególnie narażona na różnego rodzaju zagrożenia. Należy skupić się na działaniach profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających bezpieczeństwo osób starszych oraz na sposobach dotarcia z tą wiedzą do jak najszerszego grona seniorów i ich rodzin. Niepokojący jest fakt rosnącej liczby przestępstw, np. przemocy wobec osób starszych, dlatego niezbędne jest podejmowanie działań na rzecz podniesienia świadomości społecznej w tym obszarze. Z bezpieczeństwem seniorów wiąże się także przestrzeń publiczna. Rodzi się konieczność tworzenia i utrzymywania istniejących przestrzeni dla starszych osób, koncentrujących działania aktywizujące, opiekuńcze, profilaktyczne, terapeutyczne i poradnicze służące poprawie jakości ich życia.

Instytucje i organizacje pozarządowe, kościoły działające w obszarze polityki senioralnej na terenie Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce:

- Działania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach wobec seniorów można podzielić na wskazane poniżej obszary:

1. Wsparcie finansowe / rzeczowe:

- zasiłek celowy, okresowy
- specjalny zasiłek celowy
- dożywianie (bar – gorący posiłek i bony żywnościowe)

2. Świadczenie usług:

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania
- realizacja Programu „Korpus Wsparcia Seniorów”
- Środowiskowy Dom Samopomocy

3. Realizacja zadań w zakresie kierowania do domów pomocy społecznej

4. Poradnictwo specjalistyczne (psycholog, mediator, radca prawny, itp.)

5. Caritas – pomoc żywnościowa

6. Praca socjalna (np. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, organizacja konferencji, warsztatów tematycznych, seminariów, szkoleń, poradnictwo i inne).

7. Prowadzenie Klubu Senior +.

M-GOPS w Nowych Skalmierzycach podejmuje szereg przedsięwzięć, m.in. na rzecz seniorów. Współpracuje z Policją, szkołami, przedszkolami, Ochotniczą Strażą Pożarną, Caritasem Diecezji Kaliskiej, specjalistami: psychologami, radcą prawnym, pedagogami, kuratorami, przedstawicielami ochrony zdrowia, terapeutami czy lokalnymi przedsiębiorcami.

- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Radość” w Nowych Skalmierzycach – organizacja ta współdziała z organami administracji

państwowej, samorządem terytorialnym i organizacjami społecznymi,

- podejmuje działania o charakterze edukacyjnym i kulturalno-rozrywkowym,
 - organizuje wycieczki krajoznawczo-turystyczne.
- Koła Gospodyń Wiejskich – działają licznie na terenach wiejskich Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce. Ich cele koncentrują się na:
 - prowadzeniu działalności społeczno-wychowawczej i oświatowo-kulturalnej w środowiskach wiejskich,
 - integracji,
 - rozwijaniu przedsiębiorczości kobiet,
 - rozwoju kultury ludowej, w szczególności kultury lokalnej i regionalnej.
 - Rady Parafialne przy Kościołach z terenu Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce – m.in. pomoc rzeczowa dla osób starszych i samotnych.
 - Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Nowe Skalmierzyce – m.in. organizacja Dnia Seniora, zajęcia kulturalne i sportowe.
 - Stowarzyszenie Eudajmonia w Skalmierzycach - celem w/w stowarzyszenia są działania na rzecz, m.in.:
 - promowania zdrowego i sportowego stylu życia i uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym.
 - Stowarzyszenie Działkowców „Kolejarz” w Rodzinnym Ogrodzie Działkowym w Nowych Skalmierzycach – m.in. integracja międzypokoleniowa, propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia.

5. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

System zarządzania Programem obejmuje jego przygotowanie, wdrożenie, monitorowanie oraz ewentualną aktualizację. Dokument został przygotowany przez powołany do tego celu zespół pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach. Za wdrażanie zapisów Programu odpowiedzialni są: Urząd Gminy i Miasta oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach. Podmioty te w zakresie jego wdrażania współpracują z jednostkami podległymi oraz partnerami spoza sektora finansów publicznych. Przewiduje się możliwość zlecenia zadań publicznych organizacjom pozarządowym na realizację działań dedykowanych seniorom. Dla realizacji Programu istotna będzie szeroka współpraca oraz zapewnienie sprawnego przepływu informacji pomiędzy organizacjami/instytucjami działającymi na rzecz seniorów a samymi seniorami. Przewiduje się możliwość realizacji projektów partnerskich, wielosektorowych, tak aby zaangażować jak najszersze grono odbiorców Programu. Program finansowany będzie ze środków Gminy i Miasta, przy czym zakłada się możliwość współfinansowania działań z innych bezzwrotnych środków (np. z funduszy europejskich, funduszy krajowych). Monitoring Programu prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Skalmierzycach oraz Urząd Gminy i Miasta w Nowych Skalmierzycach.